

Suudi Arabistan'ın Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi

Saudi Arabia's Foreign Policy and Public Diplomacy

Mehmet Şahin, Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, E-posta: kemahan@yahoo.com
Seyedmohammad Seyedi Asl, Dr., E-posta: mmseyedi1365@gmial.com

<https://doi.org/10.47998/ikad.1057058>

Anahtar Kelimeler:

Dış Politika,
Yumuşak Güç,
Kamu Diplomasisi,
Suudi Arabistan.

Öz

Uluslararası sistemdeki değişiklikler, sivil toplum aktörlerinin ve kamuoyunun artan rolü, geleneksel diplomasinin yanı sıra yeni diplomasi biçimlerinin oluşmasına neden olmuştur. Bu bakımdan bazı ülkeler tarafından başvuru alan diplomasilere de; kamu diplomasisidir. Kamu diplomasisi; onu kullanan ülkenin ulusal çıkarları doğrultusunda hedef toplumun düşüncelerini etkilemeye çalışan, diplomatik ilişkiler geleneğinin en yeni yöntemlerinden biridir. Suudi Arabistan, Orta Doğu'da politika yapmak ve kamuoyunu etkilemek için kamu diplomasisini kullanan en önemli ülkelerden birisidir. Tanımlayıcı-analitik bir yöntem kullanılarak yapılan bu çalışma şu soruya cevap aramaktadır: Bölgede ve İslam Dünyası'nda Suudi Arabistan kamu diplomasisinin etkisinin artmasına neden olan kaynak ve araçlar nelerdir?

Sonuç: Ülkedeki kamu diplomasisi kaynak ve araçlarının; din, İslam turizmi, bilim, eğitim, Hac, üniversiteler, medya vb. olduğu görülmektedir. Suudi Arabistan bu araçları kullanarak bölgede ve İslam Dünyası'ndaki yumuşak gücünü ve nüfuzunu artırmak çabasıdadır.

Keywords:

Foreign Policy,
Soft Power,
Public Diplomacy,
Saudi Arabia.

Abstract

Shifts in the international system, the growing role of civil society actors, and the people have led to the emergence of new forms of diplomacy alongside traditional diplomacy. In this case, one of the diplomacies, which is have importing roll and applying by countries is public diplomacy. Public Diplomacy; One of the newest methods of the tradition of diplomatic relations, which is interested to use and influence in thoughts of the elite and general public of the target society the national interest of the country. Saudi Arabia is one of the most important countries that use public diplomacy to policy and influence public opinion in the Middle East. This descriptive-analytical study seeks to answer the question: what are the sources and tools that increase the influence of public diplomacy in Saudi Arabia in the region and the Islamic world?

As result, it has been seen to be; the resources and tools of public diplomacy in the country are based on religion, Islamic tourism, science, education, Hajj, university, media, and so on. It seems, Saudi Arabia is trying to use these tools to increase its soft power and influence in the region and the Islamic world.

Giriş

Yirmi birinci yüzyıl; Joseph Nye tarafından ortaya atılan yumuşak güç yüzyılı olarak adlandırılır. Gelişmiş ülkeler; araştırmacı, akademisyen ve diplomatik uygulayıcılar bakımından yeteri kadar kaynak ve uzmanlığa sahip olduğundan, “Kamu Diplomasisi” tekniklerini uygulamaya ve benimsemeye başladılar (Kayani, ve Saif ur Rehman, 2015: 45). “Kamu diplomasisi” terimi, 1965 yılında, Tufts Üniversitesi Hukuk ve Diplomasi Fakültesi Dekanı ve Kariyer Diplomatı Edmund Gullion’un Kamu Diplomasisi Merkezi Edward R. Murrow’u kurmasıyla bilimsel dolaşıma girmiştir (Gurgu ve Cociuban, 2016: 126). Eğitim, sanat ve kültürel değişim programları ve uluslararası yayıncılık, kamu diplomasisini yürütmenin temel araçlarıdır ve bireysel hükümetler, Soğuk Savaş’ın sonuna kadar özellikle eğitim ve kültürel değişim programlarına büyük miktarlarda para harcamışlardır (Kim, 2017: 294). Son yıllarda kamu diplomasisi, ulusal çıkarları güvence altına almak ve dış politikayı ilerletmek için yeni ağlar ve medyanın yardımıyla kimlikleri, söylemleri, eylemleri, kamuoyunu etkilemenin ve diplomatik aygıtın başarısı için ortamı şekillendirmenin yeni bir yoludur. Bilgi çağı; siyasi gerçekçiliğe ve sert güce dayanan geleneksel diplomasinin yerini, yumuşak gücün hâkim olduğu kamu diplomasisine bıraktığı yönde ilerlemektedir (Khosravi ve Razmjou, 2015: 126).

Suudi Arabistan; karasal boyutlarıyla Ortadoğu’nun en büyük egemen devleti, coğrafi olarak ise; Asya’da 5. en büyük, Arap dünyasında Cezayir’den sonra ikinci ve dünyanın en büyük 12. ülkesidir. Ayrıca Suudi Arabistan, hem Kızıldeniz hem de Basra Körfezi’ne kıyısı olan, Orta Doğu’nun en büyük ekonomisi (Ekim 2018 itibarıyla) ve dünyanın en büyük on sekizinci ülkesidir. Güçlü bir ekonomiye sahip (krallık, yüksek İnsani Gelişme Endeksine sahip bir Dünya Bankası yüksek gelirli ekonomisi olarak sınıflandırılmıştır ve G-20 ana ekonomilerinin bir parçasıdır) tek Arap ülkesidir. Suudi Arabistan, uluslararası forumlarda aktif söz sahibidir. Ekonomik kalkınma, kültür, kamuoyu, ulusal duyarlılık ve dış politikaya destek konularında daha geniş hedeflere ulaşmaktadır. Bu alanlar krallığa Arap Dünyası’nın geri kalanı ve hatta daha büyük Müslüman ülkeleri üzerinde üstünlük sağlamaktadır (Alkatheeri ve Khan, 2019: 21). Suudi Arabistan, kamu diplomasisi alanındaki kapasitesini dünyanın farklı yerlerinde kullanarak, uluslararası hedeflerine ulaşmaya çalışmaktadır. Bu makalenin amacı; Suudi kamu diplomasisini incelemektir. Aşağıda, Suudi Arabistan’ın dış politika hedeflerine ulaşmak için kamu diplomasisi araçlarını nasıl kullandığı, tanımlayıcı ve analitik yöntemlerle açıklamaya çalışılmıştır.

Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi

Diplomasi, eski uygarlıklardan günümüze kadar varlığını sürdürmüş ve sürdürmektedir. İlk zamanlarda, ticaret ve yönetim gibi konularda iletişim için krallıklar ve diğer egemen devletler arasında seyahat eden habercileri içerir. O zamandan beri siyasi manzara, çeşitli biçimlerde ve farklı aktörlerle gelişmiştir (Kwan, 2014: 111).

II. Dünya Savaşı öncesinde diplomasi esas olarak, devletler arası ilişkilerden oluşmaktadır. Ancak savaş sonrası uluslararası gelişmeler ve yeni ülkelerin dünya gücü arenasına girmesi, ülkeler arasındaki ilişkilerin gelişmesi, uluslararası kuruluşların

oluşumu ve diğer hükümet ve sivil toplum aktörlerinin ortaya çıkışı ile kamu diplomasisi uluslararası ilişkilerin önemli bir parçası haline gelmiştir (Rahmani, 2015: 67). İçinde bulunduğumuz çağda ise geleneksel diplomasinin yerine, yumuşak güce öncelik verilen kamu diplomasisi varlığını sürdürmektedir (Jaafarinejad, vd. 2012: 77).

Geleneksel diplomasi; “uluslar arasında müzakere yapma sanatı ve pratiği” olarak tanımlanır. Bu tür hükümetten hükümete veya diplomattan diplomata dayalı diplomasinin aksine, kamu diplomasisi; alanını hükümet dışı kişi ve kurumlara kadar genişletir (Coombs ve Holladay, 2015: 690).

Kamu diplomasisinin özelliklerini “resmi diplomasi” ile karşılaştırsak daha iyi tanımlamış oluruz.

- Kamu diplomasisi şeffaftır ve geniş alana yayılırken; resmi diplomasi (ara sıra ortaya çıkan sızıntılar dışında) anlaşılabilir ve dar kapsamlı bir şekilde yayılır.
- Kamu diplomasisi hükümetler tarafından daha geniş ya da bazı durumlarda seçilmiş “kamuya” (örneğin, Orta Doğu ya da Müslüman dünyasındakiler) aktarılırken; resmi diplomasi hükümetler tarafından diğer hükümete aktarılır.
- Resmi diplomasinin ilgilendiği temalar ve meseleler, hükümetlerin davranış ve politikaları iken; kamu diplomasisi halkların tutum ve davranışlarıyla ilgilidir (Wolf ve Rosen, 2004: 1).

Rana için (2016: 20) Kamu diplomasisi;

Kamuya ve diğer devlet dışı kuruluşlara hitap eden, anavatanının dış meselelere bakış açısını savunan faaliyetleri kapsar.

Kamu diplomasisinin başlatıcıları hükümetler olabilir. Ancak turizm, medya, eğitim kuruluşları veya diğer alanlar gibi dış faaliyetlere katkıda bulunan resmi olmayan aktörleri de içinde barındırır.

Kamu kurumları, hedef kitlelerini anlamak ve isteklerini dikkate almak konusunda özel bir sorumluluğa sahiptir.

Ülkelerin yurt dışında var olma biçimi; dış imajlarıdır. Ülkeler “marka imajı” konusunda giderek daha fazla endişe duyar ve onu iyileştirmek için çalışırlar.

En geniş tanımı ile kamu diplomasisi; ülkenin dış ilişkilerini ve devlet dışı tüm ortaklara erişimini içerir. Bu kavram ile kamu diplomasisi çağdaş ana diplomatik faaliyetlerin çoğunu kapsar.

Kamu diplomasisi, bir dizi farklı faaliyeti kapsayan dış politika araçlarından biridir. Geçmişte kamu diplomasisi; hükümetlerin diğer ülkelerden kamuoyu ile olan teması ve bu paydaşları hem ulusal, hem de dış politika hedeflerine ulaşmaları için bilgilendirme, etkileme ve bu paydaşları dâhil etme çabaları olarak anlaşılıyordu. Günümüzde ise; insanların, hükümetin ve özel sektör gruplarının, başka bir hükümetin dış politika kararlarını etkileyen tutum ve kamuoyunun görüşlerini doğrudan ve dolaylı olarak etkilediği bir araçtır. Kamu diplomasisi; güven ve itibara dayanır, bu yüzden zaman içinde iyi sonuç verir (Alkatheeri ve Khan, 2019: 22).

Kamu diplomasisi, medya ve doğrudan kanallar aracılığıyla gerçekleştirilen, yurtdışındaki halka yönelik “iki yönlü, diyaloga dayalı siyasi bir uluslararası iletişim biçimi” olarak tanımlanabilir. Amacı; kamuoyunu etkileyerek yurtdışındaki bir ülkenin ve toplumun olumlu imajını şekillendirmek veya ülkeye karşı olumlu tavırlar oluşturmaktır. Bu şekilde kamu diplomasisi, belirli bir ülkenin politikasının uluslararası ortamda amaçlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olmayı hedeflemektedir (Zielińska, 2016: 11).

Aslında kamu diplomasisi ilişkiler kurmakla ilgilidir. Diğer ülkelerin, kültürlerin ve halkların ihtiyaçlarını anlamak, bakış açımızı iletme, yanlış algılamaların düzeltilmesi ve ortak nedenler bulunabilecek alanlar aramaktır (Leonard, vd. 2002: 8).

Nicholas Cull (2009:12) şöyle anlatmaktadır: “Kamu diplomasisi; uluslararası bir aktörün yabancı bir halkla ilişki kurarak uluslararası çevreyi yönetme çabasıdır”.

Anthony Pratkanis (2009:12) kamu diplomasisini, diğer ulusların vatandaşlarını bilgilendirerek ve etkileyerek ulusal çıkarların geliştirilmesi olarak tanımlamaktadır. Pratkanis bu tanımın ayrıca iki kritik yönü olduğunu söylemektedir. İlk olarak, kamu diplomasisi diğer ulusların vatandaşlarına yöneliktir; standart diplomasi diğer hükümetlerin ve siyasi oluşumların liderlerine yöneliktir. En iyi demokrasi geleneklerinde, kamu diplomasisi ulusların vatandaşları ve siyasi oluşumlarına yöneliktir. İkincisi, kamu diplomasisi etki yoluyla ulusal çıkarların geliştirilmesi ile ilgilidir. Etki, yalnızca bir anlayışa varma umuduyla o politikayı iletme değildir, ayrıca dış politikayı desteklemek için kamuoyunu, inançlarını, davranışlarını, beklentilerini, görüşlerini ve benzerlerini değiştirmek anlamına gelmektedir.

Kamu diplomasisi aslında, bir ülkenin dış politikasının kamuya açıklandığı bir dizi mekanizmadır. Yani insanlar, ana hedeftir ve bilgi onlara iletilmelidir. Kamu diplomasisi, yabancı izleyicilere yöneliktir ve diplomasisinin özü, düşüncelerini etkilemek için yabancılarla doğrudan iletişim kurmak ve nihayetinde hükümetlerini etkilemektir (Poorhasan, 2001: 141).

Kamu diplomasisi süreçlere, unsurlara ve zamana göre de bölünebilir. Bu nedenle kamu diplomasisi üç ana süreci içerir (Iaydjiev, 2011: 41):

Monolog: Hükümetin belirli bir konudaki geri bildirim olmayarak pozisyonu netleştirmek için kullanılan girişimdir.

Diyalog: sınırların ötesindeki insanları dâhil etmenin ve onlara kendilerini ifade etme şansı vermek için onları tartışma ve münazaralara dâhil etmenin bir yoludur ve işbirliği, kalıcı ilişkiler yaratan ortak projeler aracılığıyla boşlukların kapatılmasıdır.

Unsurlar açısından, yabancı kamuoyu hakkında bilgi edinerek uluslararası ortamı dinlemeyi, politika veya çıkarları savunmayı, kültürel kazanımları yaymayı, özellikle medyayı kullanarak yabancı insanlarla etkileşim kurmak için uluslararası haberleri değiş tokuş etmeyi ve yaymayı içermektedir. Öte yandan kamu diplomasisi üç zaman dilimi içerisinde işlemektedir: Kısa vadede iç ve dış politika kararlarının açıklanması, orta vadede yüksek değeri olan politikalar için kampanya yapılması ve uzun vadede sürdürülebilir ilişkiler kurulmaya çalışılmasıdır.

Kamu diplomasisinin temel amacı; “vatandaşlarının tutumlarını etkileyerek bir hükümetin davranışını etkilemektir”. Bu tür hedeflere ulaşmak için hükümetler iki küçük hedef daha takip etmektedir. Birincisi; kamu diplomasisi faaliyetleri aracılığıyla yabancı izleyiciler arasında dış politikaları, kültürel değerleri ve siyasi eylemleri hakkında farkındalık yaratmaktır. İkincisi; kamu diplomasisinin farklı paydaşları arasında uzun süreli, güvenilir ve karşılıklı olarak istikrarlı ilişkiler ve fikir birliği oluşturmaktır (Hukil, 2015: 11).

Kamu diplomasisi ayrıca, analitik sınırları ve ayırt edici özellikleri olan politik bir araç olarak görülebilir. Devletlerin, devlet birliklerinin ve devlet dışı aktörlerin kültürleri, tutumları ve davranışları anlama yollarını ve araçlarını tanımlayan bir terimdir. İlişkiler kurmak ve yönetmek, ilgi ve değerlerini iletirmek için fikir ve eylemleri etkilemektir. Politik aktörler tarafından politika seçimlerinin sonuçlarını anlamak, kamu gündemlerini belirlemek, sivil toplumdaki söylemi etkilemek ve maliyetler, riskler ve faydalar arasında değiş tokuş gerektiren stratejiler için onay oluşturmak amacıyla kullanılır (Şahin ve Seyedi Asl, 2020: 160). Kamu diplomasisinin ayrıca ampirik incelemesi bize yumuşak gücün ne zaman artıp azalacağını, normların ne ölçüde ve neden yayıldığını söyleyebilir (Cross, 2013: 5).

Kamu diplomasisi, “gönderen” ülke tarafından, “alıcı” bir ülkedeki vatandaşların algılarını, tercihlerini ve eylemlerini gönderen ülkenin çıkarları lehine etkilemek için araçların kullanılmasıdır. Ülkeler bu yumuşak gücü oluşturmak için kalkınma kaynaklarını, bilgi ve birikimlerini, tarihsel, politik ve kültürel değerlerini, ağlarının gücünü ve genişliğini (üniversiteleri, düşünce kuruluşları ve medya kurumları dâhil), yasal ve sosyal politikalarını ve çekiciliğini iletme için ortak bağlantılarını kullanırlar (Gulrajani, 2020: 9). Kamu diplomasisi, kültürel ve politik kurumların güvenilirliğini ve değerini artırarak, genellikle anlık mesaj yönetimi faydaları olmadan - ancak uluslararası alanda olumlu kamuoyu elde etmede daha temel bir çalışmayla - istikrarlı bir şekilde bir ulus devletin “yumuşak gücünü” inşa etmeye çalışır (Hayden, 2009: 537).

Kamu diplomasisi yumuşak gücün temel araçlarından biridir ve çağdaş tartışmalardan çok önce diplomatik uygulamada kabul edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği ve Avrupa'nın üç büyük gücü, Soğuk Savaş sırasında özellikle “dünya ile iletişimlerine” yoğun bir şekilde yatırım yapmışlardır. Aslında, Wilson ve Lenin, daha 1917-18 yıllarında, ülkeleri küresel süper güçlere dönüşüp askeri ve ekonomik alanlarda çarpışmaya başlamadan önce, yumuşak güç düzeyinde birbirlerine meydan okumuşlardır (Melissen, 2005: 4).

Kamu diplomasisi kaçınılmaz olarak güçle bağlantılıdır. Joseph Nye'nin yumuşak güçle ilgili olarak çalışması bu açıdan çok önemlidir. Yumuşak güç “kültür, değerler ve ideoloji gibi soyut veya dolaylı etkilere dayanır”. Muhtemelen kamu diplomasisi sözlüğünde en çok başvurulan terimdir. Ancak yaygınlığı hepimizin tanımı ve uygulaması üzerinde hemfikir olduğumuz anlamına gelmez (Snow, 2009: 3). Joseph Nye, yumuşak gücü şöyle tanımlamaktadır: “Yumuşak güç, başkalarının da istediğiniz aynı sonuçları istemesini sağlamak anlamına gelir ve bu mesajlarınızı nasıl duyduklarını anlamayı ve buna göre ince ayar yapmayı gerektirir. Hedef kitleyi anlamak çok önemlidir”. Bu sebepten

dolayı etkili kamu diplomasisi, konuşmanın yanı sıra dinlemeyi de içeren iki yönlü bir yoldur (Nye, 2004: 111). Gilboa kamu diplomasisinin yumuşak güç elde etmek anlamına geldiğini öne sürmektedir. Onun için kamu diplomasisi, yumuşak güç kaynaklarını eyleme dönüştüren resmi bir politika olarak sunulur (Gilboa, 2008: 61). Uluslararası siyasette yumuşak güç üreten kaynaklar, büyük ölçüde bir örgütün veya ülkenin kültüründe ifade ettiği değerlerden, kendi iç uygulamaları ve politikalarıyla belirlediği örneklerden ve başkalarıyla ilişkilerini ele alma biçiminden kaynaklanmaktadır. Kamu diplomasisi, devletlerin kendilerinden ziyade diğer ülkelerin halklarıyla iletişim kurmak, onları çekmek ve söz konusu kaynakları seferber etmek için kullandıkları bir araçtır (Nye, 2008: 95).

Suudi Arabistan'ın Kamu Diplomasisi

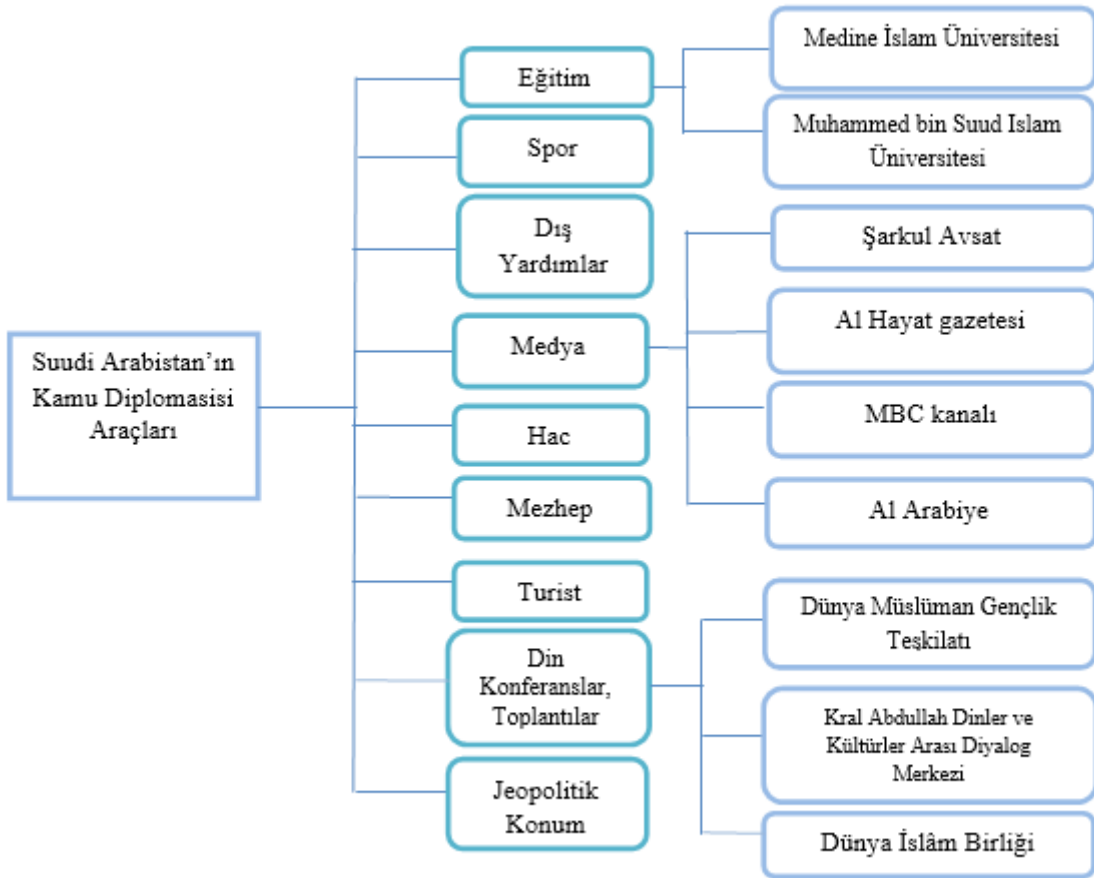
Suudi Arabistan; dünyada ülkeyi yöneten ailenin ismiyle özdeşleşen tek ülke olmasının yanı sıra kendisini iç ve dış arenada İslam'ın savunucusu olarak gösteren bir politika izlemektedir. Suudiler, Arabistan'ın Necd bölgesindeki en önde gelen ailelerden biridir. Hanedanlığın tarihi, Riyad'ın kuzeybatısındaki Dir'ye şehrinde Muhammed ibn Suud'un yönetimine kadar uzanmaktadır. (MS 1726) 1745'te Muhammed ibn, Abülvahhab adında seyahat eden bir şeyhle tanışır ve O'nun düşüncesinden etkilenir. O zamandan beri iki Muhammed arasında güçlü bir ittifak kurulur. Biri askeri komutanlıktan, diğeri ise Vahhabi hareketinin dini-ideolojik önyargısını savunmaktan sorumludur (Alikhani, 2018: 186). Suudi Arabistan'ın dış politikası büyük ölçüde kendi iç durumunun bir fonksiyonudur. Mutlak monarşi ile yönetilen ülkenin dış politika kararları hanedan prenslerinin çıkarlarını yansıtır. Bu prensler, Krallık içindeki tüm önemli dış politika karar alma birimlerini işgal ederek, monarşinin hayatta kalmasıyla ilgilenmektedirler. Gördükleri ana tehdit, meşruiyetlerine yönelik bir tehdittir. Bu meşruiyet, Suud Hanedanı ile Suudi Ulema arasında yapılan bir anlaşmaya dayanmaktadır. Bu anlaşma, özellikle yargı ve eğitim sistemlerinde önemli yetkilerin Ulema'ya devredilmesi neticesinde Suud Hanedanı için dini meşruiyet zemini sağlamaktadır (Van den Berg, 2017).

Suudi Arabistan jeo-stratejik, jeo-kültürel ve en önemlisi jeo-ekonomik özellikleriyle Müslüman dünyasının ve Ortadoğu'nun en önemli devletlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Arap dünyasının en eski krallığının yönetimi altındaki Suudi Arabistan, petrole ve Batı'ya bağımlı bir politika izlemektedir. Bu, Krallık için petrol karşılığında güvenlik teminatı anlamına gelmektedir (Shoaib, 2016: 44). Suudi Arabistan'ın önceliği, uluslararası arenada daha şeffaf hale gelerek kamusal imajını güçlendirmektir. Bu bakımdan Krallık, uluslararası kamuoyunu teşvik etmek ve şekillendirmek için dış politikasında geniş çapta çeşitli kamu diplomasisi araçlarını kullanmaktadır (Manzlawiy, 2019). Suudi dış politikası Dışişleri Bakanlığı'nın sözleriyle, aşağıdaki ilke ve hedeflere odaklanan büyük bir yumuşak güç çerçevesine güçlü bir şekilde dayanmaktadır (Gallarotti ve Al-Filali, 2012: 240):

İyi komşuluk politikası, diğer ülkelerin içişlerine karışmama, Körfez Ülkeleri ve Arap Yarımadası ülkeleri ile ilişkileri güçlendirmek, Arap ve İslam ülkeleri ile bu ülkelerin ortak çıkarları yararına ilişkileri güçlendirmek, sorunlarını savunurken, uyumsuzluk politikasını benimsememek, dost ülkelerle işbirliği ilişkileri kurmak, uluslararası ve bölgesel örgütlerde etkin rol almak.

Abdullah Ali Asiri için Suudi Arabistan'ın gücü stratejik konumundan kaynaklanmaktadır. Abdullah Ali Asiri, krallığın kültür, din ve dili içeren homojen bir birlik yönüne sahip olması nedeniyle önemli bir varlık olduğunu ifade eder. Abdullah Ali Asiri'ye göre bu homojenlik, ulusal kimlik ve güvenliğe katkı sağladığı için önemlidir. Değerler ya da dini ideoloji olarak tanımlanabilecek şeyler de Suudi yumuşak gücünde bir varlıktır. Bu değerler, hem devletin kurulmasına hem de devletin desteklenmesine katkı sağladığı için siyasi boyutu nedeniyle Suudi dış politikasını etkilemektedir (Asiri, 2016: 25). Suudi değerler ve İslami fikirle; camiler, hastaneler ve dini okullar (medrese) inşa eden hayır kurumlarının resmi ve gayri resmi desteği yoluyla yansıtılmaktadır. Eğitim fırsatları aynı zamanda Suudi Arabistan dışında yaşayan Müslümanları da çeker ve onları dini eğitim ve öğretim için Krallığa getirir (Rubin, 2010: 5). Suudi Arabistan şimdilerde kendisini uluslararası arenaya açarak kamusal imajını iyileştirmeye odaklanmaktadır. Bu bağlamda yabancı kamuoyunun görüşlerini şekillendirmek ve etkilemek için politika oluştururken, çeşitli kamu diplomasisi araçlarını kullanmaktadır (Masood, 2018). (bkz, Şekil 1.1).

Şekil 1: Suudi Arabistan'ın Kamu Diplomasisi Araçları

Kaynak: (Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur.)

Suudi Arabistan'ın Kamu Diplomasisi Araçları:

Mezhep Faktörü (Vahhabizm)

Çok sayıda kamu diplomasisi akademisyeninin de belirttiği gibi, tüm diplomasi çabalarının altında yatan temel kavram ilişki yönetimidir. Bu kavram ister bir hükümet, ister bir şirket veya dini bir kuruluş olsun, yabancı unsurlarla yararlı ilişkiler kurmak, küresel ve örgütsel hedeflere ulaşmak için bir anahtardır (Golan, vd. 2019: 99). “Etkili kamu diplomasisi, dini, siyasi kültür de dâhil olmak üzere, kültürün itici bir gücü olarak kabul edilmelidir. Din, hem bir bireyin yaşamında hem de topluluk yaşamında en güçlü belirleyicilerden biridir; birçoklarının dünya görüşünü tanımlar” (Seib, 2013: 2).

Vahhabilik, Suudi Arabistan'ın İslam dünyasındaki etkisini genişletmesi ve onu yumuşak güç kaynağına dönüştürmesi için güçlü bir araçtır. Bu iki grup (el-Suud ve Vahhabiler) toplumda iktidarlarını karşılıklı yarar sağlayan bir ilişki çerçevesinde yürütme sürecini işletir. Bu süreçte Vahhabi âlimler, devlet başkanlarının ve hükümet başkanlarının Vahhabi otoritesine tam destek vererek dini meşruiyetini onaylayarak toplumu yönetirler. Suudi Arabistan, İslam dünyasında yerel ve bölgesel siyaseti düzenlerken, Vahhabiliği geliştirerek dünyaya Batı ile uyumlu bir İslam modelini tanıtmaya çalışmaktadır (Emamjomeezadeh, 2018: 43). Suudi Arabistan'ın İslam dünyasının kültürel meselelerinde Vahhabilik öğretileriyle çözmesi için büyük çabaları, yıllarca el-Suud elitlerinin ülkelerini İslam dünyasının Ümmü'l-Kurâ'sı olarak kabul etmeleri ve tanıtmaları için gerekli koşulları sağlamıştır. Bu nedenle Suudi Arabistan'ın İslam dünyasında kamu diplomasisi ile ilgili temel amacı; Suudi Arabistan'ın İslami ülkelerin tüm jeo-kültürünün tam lideri olduğu gerçeğini kabul ettirmektir (Jamshidi, vd. 2019: 105).

Hac

Suudi Arabistan'ın en değerli soyut kaynağı; dindir. Nitekim İslam'ın doğuşu burada gerçekleşmiştir ve en kutsal şehirleri olan Mekke ve Medine Suudi Arabistan sınırları içerisindedir. Bu sebeple milyonlarca Müslüman her yıl hac ibadetlerini yapmak için Suudi Arabistan'a gitmektedir. Bu durum Suudi Arabistan'ı Ortadoğu ve İslam dünyasında prestijli bir konuma getirmektedir (Sarı, 2019: 173). Suudi Arabistan ayrıca, İslam dünyasının en kutsal iki yerine atıfta bulunarak Müslüman dünyasında ‘İki Kutsal Türbenin Ülkesi’ olarak saygı görmektedir: Mekke'deki Mescid-i Haram ve Medine'deki Mescid-i Nebevi (Gallarotti, 2012: 239). Krallığın İslami kimliği, ona Müslüman dünyasında bir güvenilirlik seviyesi bahşetmiştir. Suudi Arabistan, son 80 yılda Hac için mali ve insan kaynaklarının yanı sıra dünya çapında İslami destekleyen kuruluşlara finansman sağlayarak Müslümanların “kalplerini ve zihinlerini” ele geçirmeye çalışmıştır (Al-Osaimi, 2015). Suudi Arabistan'da bu iki önemli şehrin varlığı, tüm İslam ülkelerinin ve dünyadaki bir milyardan fazla Müslüman nüfusun dikkatini çekmektedir. Bu iki önemli kent Suudi Arabistan isminin duyulmasına ve tanınmasına neden olmakta ve kamu diplomasisi alanında Suudi Arabistan için çok büyük avantaj sağlamaktadır (Koohkan ve Nezakati, 2014: 221).

Dini Konferanslar ve Toplantılar

Dini kurumlar, liderler ve taraftarlar, kamu diplomasisini etkilemeye ve ortak olmaya çalıştığı küresel kamuoyunun önemli bir bölümünü temsil eder (Loskota, Flory, 2013: 9).

Dünya İslam Birliği (Râbitatü'l-âlemi'l-İslâmî):

Dünya İslam Birliği, özel yetkinliğe sahip, kar amacı gütmeyen uluslararası bir sivil toplum örgütüdür. Suudi Arabistan Krallığı'nın daveti üzerine Mekke'de ilk defa yapılan İslam Genel Konferansı kararıyla oluşturulmuştur. Dünya İslam Birliği faaliyetleri şunlardır (Saberdest, 2014: 3):

- Liderlerin, imamların ve tebliğcilerin yetiştirilmesi;
- Lise mezunlarını din kültürü elçisi ve bağımsız elçi olarak göndermek;
- Tebliğcilerin, vaizlerin ve imamların maddi işlerine sponsorluk;
- Müslüman âlimlerden oluşan bir elit ağın kurulması;
- Uluslararası İslami konferanslar ve sempozyumlar düzenlenmesi;
- Bir üretim yönetimi söylemi üretmek;
- Yazılı ve işitsel medya aracılığıyla resmi açıklamalarda bulunmak;
- İslami bilgi yaymak amacıyla dini fetvalar yayınlamak;
- Hibe ve burs sağlamak;
- Bilimsel ve eğitici kampanyalar düzenlemek; İslami yaşam tarzı hizmetleri sunan yardım faaliyetleri.

Bugün dünyada, binden fazla cami ve yüzlerce İslami merkez bu teşkilatın himayesinde faaliyet göstermektedir. Bu merkez ayrıca diğer ülkelerde 2 İslami kurum, 1259 cami, 1069 okul, 200 dini kurum, 134 üniversite, 41 klinik, 76 hastanenin ve Paris'teki 1 Arap Dünyası Koleji inşası üzere mali yardımlar sağlamıştır (Noormohamadi ve Mohamadipuor, 2016: 159).

Dünya İslam Birliği Teşkilatı Suudi Arabistan Krallığı'nın dış politika aracı haline gelmiştir. Bu durum ülkenin kamu diplomasisi alanındaki uluslararası dini faaliyetlerinin önemli bir bölümünü yönettiği anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle Suudi Arabistan Krallığı, Dünya İslam Birliği Teşkilatı aracılığıyla mezhebe dayanan bazı dış politika hedeflerini takip etmekte ve bu alanda dini ve kültürel gereklerine uygun olarak özgün girişimlerde bulunmaktadır (Bashir ve Sa'adatpoor, 2013: 192).

Dünya Müslüman Gençlik Teşkilatı (en-Nedvetü'l-âlemiyye li'ş-şebâbi'l-İslâmî):

Suudi Arabistan hükümetinin desteğiyle kurulan ve genel merkezi Riyad'da bulunan teşkilatın ana gayesi Müslüman öğrenciler arasında İslâmî eğitim çalışmaları yapmak, gençliği kötü alışkanlıklardan ve bozuk fikir cereyanlarından korumaktır. Bu

amaçla başta Dünya Müslüman Gençliğinin bir arada temsil edildiği toplantılar, süreli kamplar ve konferanslar olmak üzere birçok faaliyetlerde bulunulur (Bilge, 1994: 26). Dünya Müslüman Gençlik Teşkilatı'nın Cidde'de bir şubesi, çeşitli İslâm ülkelerinde temsilcilikleri, Dakka (Bangladeş), Kuala Lumpur (Malezya), Rabat (Fas), Ebhâ (Suudi Arabistan) ve Ürdün'ün Debîn ormanlık bölgesiyle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde dâimî kamp yerleri vardır. Yaz aylarında açılan kamplar bugüne kadar yedi defa Kıbrıs'ta gerçekleştirilmiştir. İslâmî muhtevalı kitapların basım ve yayımını da yapan teşkilât, İngilizce ve Fransızca'nın yanında mahallî dillerde de kitap yayımlamakta, radyo ve televizyon için özel kültür programları hazırlamaktadır. Teşkilâtın faaliyetlerinden biri de her yıl ilim ve fikir adamlarına verilen milletlerarası Kral Faysal ödülü için aday göstermektir (www.sabah.com.tr).

Kral Abdullah Dinler ve Kùltürler Arası Diyalog Merkezi (King Abdullah bin Abdulaziz International Centre for Interreligious and Intercultural Dialogue):

Uluslararası olarak Suudi Arabistan, anlaşmazlıkları çözenin sürdürülebilir bir yolu olarak tüm din ve medeniyetlerin takipçileri arasında diyalog çağrısında bulunmaktadır. Bu çabayı kolaylaştırmak ve sürdürmek için Kral Abdullah Dinler ve Kùltürler Arası Diyalog Merkezi kurulmuştur. Bu merkez, Suudi hükümetine, insanlar arasında anlayış ve barış içinde bir arada yaşamının nasıl sağlanacağına dair pratik süreçler sağlamaktadır. Merkez, şiddet ve aşırılıktan vazgeçmek için birey ve toplulukların dini kutsamalarını ve manevi dindarlıklarını teşvik etmek için tasarlanmıştır. Merkezin kuruluş amacının insanlar arasında diyalogu, anlayışı, saygı ve işbirliğini teşvik etmek, şiddeti ve dini çatışmaları ortadan kaldırmak için adaleti, barış ve uzlaşmayı teşvik etmek için kurulduğu söylenmektedir (Alanazi, 2015: 36).

Medya

Kamu diplomasisine medya merkezli yaklaşım, yeni kamu diplomasisinde hala önemli bir role sahiptir. Çünkü hükümetlerin politikalarının yanlış beyanlarını düzeltmeleri ve aynı zamanda uzun vadede stratejik bir mesaj iletmeleri gerekmektedir. Bu nedenle Medyayı kullanmak, kamu diplomasisini teşvik etmenin en etkili araçlarından biridir (Gurgu ve Cociuban 2016: 48). Ayrıca politikacıların ve medyanın etkileşimi, dış politikayı ilerletmek için gereklidir çünkü kamu diplomasisinin başarısı haberlere ve medya taktiklerine bağımlı hale gelmiştir (Khosravi ve Razmjou, 2015: 144).

Medya ortamında, kamu diplomasisi tekniklerinin üç farklı politika düzeyinde işlediği görülebilir. İlk olarak; politika yapılmadan önceki rol. Politika yapıcılar, teklifin kabul edilebilir görüleceği bir ortam yaratmak için medyayı kullanmak zorundadır. İkinci olarak; kamu diplomasisi, politika hedefine ulaşılan kadar politika alanını açarak ve koruyarak bir teklifi "satabilir". Üçüncü olarak; kamu diplomasisi, uzun vadeli politikanın ortaya çıkmasını sağlayan müsamahakâr bir küresel güven ortamı yaratmak için kullanılabilir. Ancak en acil görev, şimdiki zamanı başarılı kılmak ve böylece gelecekteki başarılar için olumlu bir ortam oluşturmaktır (Public Diplomacy: Key Challenges and Priorities, 2006).

Suudi Arabistan'ın kamu diplomasisi alanındaki en güçlü araçlarından biri bu

ülkenin medyasıdır. Dış politika hedeflerini meşrulaştırmak için son teknolojik yöntem ve araçlar ile medyanın gücünü kullanmaktadır. Suudi Arabistan için medya ülkenin ideolojik hegemonyasını İslam dünyasında ve diğer ülkeler nezdinde yeniden canlandırmak için özel bir işleve sahiptir. Suudi medyasının Batılı haber gruplarıyla geniş bağlantıları, onları iletişim alanındaki son teknolojilerle donatırken etkilerini bölgesel ve uluslararası boyutlara dönüştürmektedir (Emamjomeezadeh, 2018: 48).

MBC (Middle East Broadcasting Center):

Orta Doğu Yayın Merkezi (MBC), özel ve bağımsız Suudi uydu şirketine ait bir medya şirketidir. MBC, 1991 yazında Waleed bin İbrahim El İbrahim tarafından Londra'da kurulmuştur. MBC, doğrudan Suudi kraliyet ailesi tarafından yönetilmektedir. MBC'nin şu anda merkezi Cidde'de olmakla birlikte yayınlar Media City Dubai'de yapılmaktadır. Şirketin Arapsat ve Nilesat uyduları üzerinden alınabilen birkaç radyo ve televizyon ağı bulunmaktadır (Saberdest, 2014: 7).

Al Arabiye:

Suudi Arabistan'a ait bir televizyon kanalı olan Al Arabiya, Orta Doğulu izleyiciler tarafından en iyi pan-Arap kanalları arasında derecelendirilmektedir. Kanal, Arap dünyasında kablolu ve uydu yayınına hükmetme çabasının bir parçası olduğundan agresif ve yumuşak bir kamu diplomasi kampanyası yürütmektedir (Gallarotti ve Al-Filali, 2012: 248).

Al Hayat gazetesi:

1946 yılında Lübnanlı Kamel Mrova tarafından Beyrut'ta kurulan El-Hayat, liberal Lübnan basını geleneğini izliyor. Gazete, 1988 yılında Suudi Arabistan Prensi Halid bin Sultan tarafından mali olarak desteklenmiş ve daha sonra prens tarafından devralınmıştır. Körfez ülkeleri ve Lübnan için özel baskıları olan gazete, siyasi olarak Suudi kraliyet ailesine yakın durmaktadır (<https://www.eurotopics.net/tr/169728/al-hayat>). Ayrıca Al-Hayat, Londra'da Arapça olarak yayınlanmakta ve dünya çapında dağıtılmaktadır. Gazete; Riyad, Frankfurt, Kahire, Bahreyn ve New York'ta Londra ile eş zamanlı olarak yayınlanmaktadır. Bunun yanında gazetenin dünyanın farklı yerlerinde uluslararası ofisleri ve gazetecileri bulunmaktadır. En önemli ofisleri Kahire, Riyad, Manama, Paris, Washington, Moskova, Cidde ve Şam'da bulunmaktadır (Saberdest, 2014: 9).

Şarku'l Avsat (Asharq Al-Awsat):

Şarku'l Avsat Arap dünyasının önde gelen günlük gazetelerinden biridir ve 4 kıta 12 şehirde her gün eş zamanlı olarak basılmaktadır. 1978'de Londra'da yayın hayatına başlayan Şarku'l Avsat, dünya çapında Arapça yayın yapan ilk günlük gazetedir. Üstelik bugün 'Washington Post', 'USA Today' ve 'Global Viewpoint' gibi prestijli uluslararası kurumların haberlerini Arapça olarak yayınlama hakkına sahip tek gazetedir (<https://turkish.aawsat.com/home/page/1477786>). Ayrıca Şarku'l Avsat, Londra ve birkaç Arap başkentinde aynı anda yayınlanan ikinci gazetedir. Şarku'l Avsat yazarları, Suudi Arabistan'daki reform meseleleri ele alırken oldukça muhafazakâr ve çoğunlukla muhalif gruplara yönelik politikalar izlemektedirler. Şarku'l Avsat, Suudilerin doğrudan yatırımı ile yayınlanmaktadır ve yayın ve dağıtımı, Suudi şirketi "Araştırma ve Pazarlama" genel

müdürüne “Azzam bin Muhammed Al-Dakheel” aittir. Haberlere ek olarak, gazetenin ekonomik ve sosyal sayfalarının yanında yer alan dini ve kültürel literatür için özel sayfaları bulunmaktadır. Ayrıca, Şarku'l Avsat, El-Majalla adlı önemli ve etkili haftalık bir dergi de yayınlamaktadır (Saberdest, 2014: 9).

Dış Yardımlar

Dış yardım ve kalkınma yardımı, yerel ve uluslararası izleyicilerin zihninde (yardım) kaynağın çekiciliğini artırmaya çalıştıkları için kamu diplomasisi ve yumuşak güç kapsamındadır (Colin, 2018: 9). Bu tür girişimlerde ilişki kurma iki boyutta işler: Birincisi; yardımın veya projenin iki varlık arasındaki bağlarının bir ifadesini temsil edildiği sembolik boyuttur. Diğeri ise; sponsorun, proje üzerinde birlikte çalışan personel ile meslektaşları arasındaki gerçek ilişkidir (Zaharna, 2009: 94).

Suudi Arabistan, insani yardımlarıyla nüfuzunu dünyadaki birçok fakir ülkeye ulaştırmayı başarmıştır. Sadece 2014 yılında, Irak'a 500 milyon dolarlık bağış da dâhil olmak üzere yoksul ülkelere 5 milyar doların üzerinde yardımda bulunmuştur. Böylece Suudiler, tüm Avrupalı bağışçıların taahhütlerini (200 milyon dolar) aşmışlardır (Al-Osaimi, 2015).

Tablo 1: Suudi Araistan'ın Dış Yardımının Yapısı 2015

Sosyal altyapı hizmetleri sektörü	% 59
Ekonomik altyapı hizmetleri sektörü	% 34.1
İnsani yardım sektörü	% 3.7
Üretim sektörü	% 3
Diğer Sektörler	% 0.2
Toplam	100

Kaynak: (Li, 2019: 113)

Uluslararası Yardım Elektronik Platformu tarafından sağlanan verilere göre, Suudi Arabistan son 10 yılda yaklaşık 33 milyar ABD doları küresel bağışta bulunmuştur. Suudi Arabistan uzun zamandır insani yardımlarda bölgesel ve küresel alanda önemli bir aktördür. Buna ek olarak yapılan yardımların etkin bir şekilde dağıtımını için Kral Salman İnsani Yardım ve Destek Merkezi (KSRelief) kurulmuştur (<https://reliefweb.int/report/world/saudi-arabia-s-aid-world-reaches-nearly-33-billion-10-years>). Suudi Arabistan için dış yardım önemli bir kamu diplomasisi aracıdır. Yapılan yardımlar Riyad'ın siyasi, ekonomik ve dini hedeflerine ulaşmasına, uluslararası statüsünü ve nüfuzunu artırmasına ve Müslüman ülkelerin lideri imajını oluşturmaya yardımcı olmaktadır(Li, 2019: 121).

Jeopolitik Faktör

Suudi Arabistan; Ortadoğu, Arap, Müslüman ve küresel enerjiden oluşan dört önemli dünyanın merkezidir. Bu dört ağın siyasi ve ekonomik önemi düşünüldüğünde, Suudi Arabistan'ın dördünün de temel taşı olması, onu dünyadaki en önemli ve etkili

ülkelerden biri yapmaktadır (Gallarotti ve Al-Filali, 2012: 242). Suudi Arabistan liderleri, bu kapasiteyi dünyadaki Müslüman milletlere ilham vermek için kullanmışlar ve dinamik bir süreçte, kültürel değer ve zenginlikleriyle etkilerini derinleştirmişlerdir. Suudi etkisinin temel unsuru ve milyonlarca Müslümanın bu topraklara saygılı vizyonunun, dini konumundan kaynaklandığı söylenebilir. Suudi Arabistan'ın dini jeopolitiği, Suudi yetkililerin kendilerini Müslüman milletler arasında dini ve manevi lider olarak konumlandırmalarına ve İslami dayanışma bahanesiyle siyasi, ekonomik ve kültürel kurumlar kurma motivasyonlarını artırmalarına olanak sağlamıştır (<https://iiwfs.com/> / (برع-م-ن-تردق-رب-انورک-یریگ-م-م-ی-اهدم-ایپ).

Spor Faaliyetleri

Uluslararası spor müsabakaları; ulusların, bölgelerin ve şehirlerin kimliklerini, değerlerini ve “markalarını” dünyanın geri kalanıyla paylaşmaları için ideal bir kanal olarak algılanmaktadır (Pigman ve Rofe, 2014: 1096).

Suudi Arabistan, gösterişli sportif savurganlıklarını bölgesel üstünlük çabasında yumuşak güç aracı olarak kullanmak ve uzun süredir “cihatçı ideoloji ihracatçısı” olarak görülen ülkenin ılımlı imajını yansıtmaya amacını taşımaktadır. 2019'da Krallık, Anthony Joshua ve Andy Ruiz arasındaki ağır boks rövanşını, Formula E motor yarışı ve bir tenis sergi turnuvasına ev sahipliği yapmıştır. Kadın güreşi, alışılmadık razzmatazz'ından biraz daha düşük, aynı zamanda bu tür olayların bir zamanlar düşünülemez olduğu bir ülkede ilk kez sahneye çıkmıştır. Ancak en büyük etkinliklerden biri, motor yarışlarının en zorlu macera rallilerinden olan, Dakar Rallisi'nin Suudi Arabistan'da yapılmış olmasıdır. Güney Amerika'da on yıldan fazla bir süre sonra, ralli en az beş yıl boyunca Suudi Arabistan'da devam edecektir. 190 ülkede yayınlanacak olan Dakar Rallisi, yapım aşamasında olan 500 milyar dolarlık modern mega şehir NEOM'dan Al-Ula miras alanına kadar birçok siteden geçecektir (<https://scroll.in/article/print/948524>). Suudi hükümeti Krallık'taki spor sektörünü desteklemekte ve güçlendirmektedir. Genel Spor Otoritesi'nin (General Sports Authority) yönetim kurulu başkanı Turki el-Şeyh, spor barışı, kalkınmayı ve uluslararası işbirliği teşvik ettiği için Suudi Vizyonu 2030'un bir parçası olarak Suudi spor medyasını canlandırmaya odaklanmaktadır (Alkatheeri ve Khan, 2019: 23).

Turizm ve İslami Turizm

Petrol yoluyla elde edilen yüksek ekonomik gelire rağmen, Mekke ve Medine'nin varlığından dolayı Suudi Arabistan, dünyanın farklı yerlerinden gelen hacılar aracılığıyla kültürünü yaymak ve dış politikadaki hedeflerine ulaşmak için turizm endüstrisini genişletmeyi amaçlamaktadır. 2013 yılında ülke turizm sektöründen 76 milyar dolar kazanmıştır. Bu yıl sadece Suudi Arabistan'ın iç turizm sektörü; hacılar ve tarihi ve turistik yerlerden gelen turistler de dâhil olmak üzere yaklaşık 48 milyar dolar kar elde etmiştir (Emamjomeezadeh, 2018: 38).

Colliers International'a göre Riyad'ın otel envanteri 16.441 odadan oluşan 119 tesisi içerirken, Cidde'nin 11.276 odalı 92 oteli bulunmaktadır. Bu rakam, özellikle şu anda Suudi Arabistan'daki otel patlamasına liderlik eden Riyad'da ve boru hattındaki 48 projeye onu yakından takip eden Cidde'de artacaktır. Top Hotel Projects'in Suudi

Arabistan Otel İnşaatına Genel Bakış raporuna göre, Krallık'ın 143 otellik inşaat boru hattının (Şubat ayı itibarıyla) yaklaşık yüzde altmışının 2018 yılında açılması planlanmıştır. Rapora göre Riyad ve Cidde, Orta Doğu'nun en aktif 10 kenti arasında, üçüncü ve dördüncü sırada yer almaya devam etmektedir (Saudi Arabia continuing its long tradition of cultural diplomacy). Buna ek olarak Suudi Arabistan, ülkeye gelen ziyaretçi sayısını ikiye katlamak amacıyla, bozulmamış Kızıldeniz kıyı şeridinde, Galler'in neredeyse iki katı büyüklüğünde bir turizm noktası oluşturma planlarını duyurmuştur. Krallık ayrıca Batılı tatilcileri daha fazla çekmek için alkol yasakları gibi katı yasalarını gevşetmeye hazır olduğunu belirtmiştir. Resmi bir açıklamada, dönüştürülmüş alanın 50 adası da dâhil olmak üzere Umluf ve Al Wajh şehirleri arasında yaklaşık 34.000 kilometrekarelik bir alanı kaplayacağı ve "uluslararası standartlara uygun" yasalarla yönetileceği açıklandı (Morris, 2017). Bu nedenlerle Suudi Arabistan açısından turizm sektörünün sürdürülebilirliği ve gelişimi, kamu diplomasisi alanında dünyadaki Müslüman kamuoyundaki konumunu güçlendirmek için önemli bir stratejidir ve ona yatırım yaparak aslında yumuşak gücünün cazibesini açığa çıkartmaktadır.

Eğitim Faktörü

Son zamanlarda, uluslararası ilişkiler kurmada eğitim ve akademik değişimin rolü "yumuşak güç" terimi ile karakterize edilmektedir. Yumuşak güç; güç kullanmaktan ziyade, başkalarının dostluğunu ve eğilimini etkilemek için fikirlerin ve kültürün gücüne bağlıdır. Yükseköğrenim, yumuşak güç için ideal bir araçtır (McGill, 2014: 3). Uluslararası eğitim ve mesleki değişimler, özellikle farklı ülkelerden ve kültürlerden insanlar arasındaki yüz yüze temasların klişeleri azaltmaya yardımcı olduğu ve nihayetinde kültürlerarası iletişimi kolaylaştırdığı için kamu diplomasisinde önemli ve hayati bir rol oynamaktadır (Lutabingwa, 2014). Hem içeride, hem de dışarıda eğitim politikalarının formülasyonu, kamu diplomasisi araçları ve programları biçiminde izlenen, ulusal hedeflerini ve çıkarlarını sağlamak ve ilerletmek için hükümetlerin en önemli programı olarak kabul edilmektedir. Bu çabaların örnekleri, Suudi Arabistan'ın kamu diplomasisinin etkili araçlarından biri olan yüksek öğretimin uluslar arasılaştırılması alanındaki eğitim planlamasında görülebilmektedir (Noormohamadi ve Mohamadipour, 2016: 160).

Eğitim programları, Suudi Arabistan'ın Müslüman ve Arap dünyasındaki lider konumunu korumasını sağlamıştır. Bu tür programlar Krallık'ın değerlerini, normlarını ve kültürünü Arap, Müslüman ve gayrimüslim uluslarla paylaşma fırsatı sağlamaktadır. Değişim programları, diğer ulusların farklı kültürleri ve normları hakkında bir anlayış ve saygı göstererek, başkalarının karşılıklı anlayışına dönüşen ve güçlü bir etkileşim yaratmaktadır (Sallam Ekleel, 2018). Krallık bunu yaparak çok sayıda cami ve diğer eğitim kurumları kurarak dünyaya açılmaktadır (Alkatheeri ve Khan, 2019: 24). Suudiler tarafından yönetilen en önemli üniversiteler arasında Medine'deki İslam Üniversitesi, Riyad'daki İbn Suud Üniversitesi ve Kral Abdülaziz Üniversitesi Yayın Fakültesi bulunmaktadır (Koozkan ve Nezakati, 2014: 225).

Muhammed bin Suud İslam Üniversitesi:

1971'de petrol gelirlerindeki artış ve 1974'teki ani yükseliş, devletin idari ve hukuki yapısındaki değişikliklere sebep olmuştur. Hükümetin yeni bulduğu zenginlik, ona daha

fazla harcama yaparak ve yeni projelerini finanse ederek dini kurumları kendi denetimi altına almasına fırsat vermiştir. Bu bağlamda özellikle dikkat çeken husus, Kral Faysal'ın Eylül 1974'te, resmi dini kurumların tacının mücevheri haline gelen İmam Muhammed bin Suud İslam Üniversitesi'ni kurma kararıdır (Alsaif, 2013: 381). Bu üniversitenin önemli fakülteleri arasında; Arap Dili, Din İlkeleri, Sosyal Bilimler ve Araştırma Merkezi Fakültesi yer almaktadır. Üniversitenin El Ahsa, Medine, El-Kasım ve Riyad'da bölümleri bulunmaktadır. Merkez, öğrencileri Amerika Birleşik Devletleri, Endonezya, Japonya ve bazı Avrupa ülkeleri gibi yerlere göndermekle sorumludur (Noormohamadi, 2016: 159).

Medine İslam Üniversitesi:

Suudi Yüksek Öğretim web sitesine göre üniversite, İslam dünyasına hizmet etmek, Medine'deki âlim ve dini insanların yetiştirilmesine yardımcı olmak amacıyla 1959 yılında kurulmuştur (Noormohamadi, 2016: 158). Üniversitenin akademik kadrolarının çoğunda, değişik Müslüman ülkelerinden davet edilen ilim adamları bulunmaktadır. Özellikle, Nasır ve Bass rejimlerinin takibatından kaçan aktivist kimlikleriyle tanınmış ilim adamlarına üniversitede görev verilmesi bu eğitim kurumunun ününü İslam dünyasında artırmıştır. Meşhur Vahhabi âlim Abdülaziz İbn Baz'ın bu üniversitede uzun süre rektörlük yapması, bu kurum vasıtasıyla Vahhabilik-İslamcılık sentezine dayalı yeni bir ideolojik atmosferin oluşmasının zeminini hazırlamıştır (Büyükkara, 2018: 164). Bu üniversite, öğretim ve rehberlik, din ilkeleri, Kuran ve Hadis, rivayetler, İslami çalışmalar ve Arap dili alanlarındaki beş fakültesi ile faaliyet göstermektedir. Üniversite Vahhabi öğrencilerini başka ülkelere gönderen ana merkezlerden birisi sayılmaktadır (Noormohamadi, 2016: 158).

Sonuç

Küreselleşme ve uluslararası ilişkiler alanındaki gelişmeler, diplomasi kavramını ve ülkeler arası ilişkiler alanında uygulanış biçimini değiştirmiştir. Kamu diplomasisi, çeşitli bileşenlerle dış politikanın farklı ulusal hedefleri ve çıkarları doğrultusunda ikna edici güç üretebilen dinamik bir araçtır. Amaç açısından kamu diplomasisi, geniş kapsamlı diplomasi aygıtları tarafından kullanılan geleneksel diplomasiyle karşılaştırılamayabilir, ancak şüphesiz araçlarda önemli bir fark vardır. Kamu diplomasisi; diplomatik aygıt gibi ulusal çıkarları korumaya ve maksimize etmeye çalışmaktadır. Diplomasi, devlet kurumları ve politikacılar aracılığıyla işlemekte, ancak kamu diplomasisi kültür ve uluslara odaklanmaktadır.

Suudi Arabistan, İslam'ın doğduğu yerdir ve Müslümanlarca kutsal mekanlara ev sahipliği yapmaktadır. Dünya Müslümanları bu meseleden dolayı Suudi Arabistan'a özel bir kutsallık ve önem vermektedir. Bu coğrafi ve tarihsel avantaj, Müslüman ülkeler üzerinde en büyük etkiyi yaratabilmek için medyanın, dini okulların ve sosyal organizasyonların kullanımıyla birleştirilmektedir. Suudi Arabistan'ın kamu diplomasisi, petrol satışlarından elde edilen mali kaynakları kullanarak Hac ve iki kutsal Şehri, dini okulların ve üniversitelerin varlığı, Al-Arabiya, MBC ve Şarku'l Avsat gibi medya ve gazetelerin yanı sıra Dünya İslam Birliği, Dünya Müslüman Gençlik Teşkilatı, bu teşkilatın

yanında spor, İslami turizm, dış yardımlar gibi araçlarda yer almaktadır. Bu faktörler Suudi Arabistan için önemli kamu diplomasisi politikası yürütme fırsatı sağlamaktadır. Suudi Arabistan kamu diplomasisi alanında sadece dini konulara odaklanmakla kalmamış, sahip olduğu ekonomik destekle diğer ülkelerdeki nüfuzunu genişletmek için çeşitli yerel, bölgesel ve uluslararası kurumlar ve medya araçları kurmuştur. Bu nedenle ülke, İslam dünyasında ve Arap dünyasında liderliğini güçlendirmek de dâhil olmak üzere, çeşitli hedeflere ulaşmak için kamu diplomasisini verimli bir seviyede kullanarak dış politikasında büyük adımlar atmaktadır.

Kaynaklar

Alanazi, Abdullah Khuliyf A. (2015, December). “Saudi Arabia’s Implementation of Soft Power Policy to Confront Iran’s Obvious Threats”. Naval Postgraduate School, California.

Alikhani, Mahdi (2018). “Identity Orientation in Saudi Arabia’s Foreign Policy and its Regional Implications”. *International Studies Journal*, 14(3), 181-210.

Alkathერი, Abdulilah., Khan, Muhammad (2019, Spring). “A Perspective on Saudi Soft Power and Cultural Diplomacy”. *Global Social Sciences Review (GSSR)*, IV(II), 20-26.

Al-Osaimi, Najah (2015, Jan 12). “How “Smart” is Saudi Arabia’s Power?”, <https://www.uscpublicdiplomacy.org/blog/how-smart-saudi-arabias-power>, Erişim Tarihi: 12.11.2021.

Alsaif, Tawfiq (2013). “Relationship between State and Religion in Saudi Arabia: the Role of Wahabism in Governance”. *Contemporary Arab Affairs*, 6(3), 376–403.

Asiri, Abdullah Ali (2016). “The Decisive Kingdom from Soft to Hard Power”, Master of Arts Thesis, Marshall University, West Virginia.

Bashir, Hassan, Sa’adatpoor, Hamed (2013, Autumn). “Public Diplomacy and Transnational Religious Organizations; The Study of Rabata al-Alam al-Islami (1692-2000)”. *Journal of Religion and Communication*, 19(42), 181-210.

Bilge, Mustafa L. (1994). “Dünya Müslüman Gençlik Teşkilâtı”, TDV İslâm Ansiklopedisi, 10. Cilt, İstanbul, 26-27.

Büyükkara, Mehmet Ali (2018). *İhvandan’an Cuheyman’a Suudi Arabistan ve Vehhabilik*, İstanbul: Klasik.

Colin, Alexander. (2018). “The Soft Power of Development: Aid and Assistance as Public Diplomacy Activities”, J. Servaes, (ed.), *The Handbook of Communication for Development and Social Change*, New York: Springer.

“Consequences of the Corona epidemic on Saudi Arabia’s soft power”, The Institute for Islamic World Futures Studies, 2020, <https://iiwfs.com/> / انورک-یریگ-مہ-ی-ادم ای پی

برع-هرن-تردق-رب. Erişim Tarihi:22.10.2021.

Coombs, W.Timothy, Holladay, Sherry J. (2015, December). "Public Relations' "Relationship Identity" in Research: Enlightenment or Illusion". *Public Relations Review*, 41(5), 689-695.

Cross, Mai'a K. Davis (2013). "Conceptualizing European Public Diplomacy", Mai'a K. Davis Cross, Jan Melissen, (ed). *European Public Diplomacy: Soft Power at Work*, New York: Palgrave Macmillan, 1-13.

Cull, Nicholas J. (2009). *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, Los Angeles: Figueroa Press.

Emamjomeezadeh, Seyed Javad. (2018). "Analysis of the Soft Power Model in the Middle East: A Case Study of Saudi Arabia". *Quarterly Journal of Political Research in Islamic World*, 8(1), 29-62.

Gallarotti, Giulio, Al-Filali, Isam Yahia. (2012, July). "Saudi Arabia's Soft Power". *International Studies*, 49(3-4), 233-261.

Gilboa, Eytan (2008). "Searching for a Theory of Public Diplomacy". *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 55-77.

Golan Guy J., Arceneaux, Phillip C., Soule, Megan (2018). "The Catholic Church as a Public Diplomacy Actor: an Analysis of the Pope's Strategic Narrative and International Engagement". *The Journal of International Communication*, 25(1), 95-115.

Gulrajani, Nilima, Mawdsley, Emma, Roychoudhury, Supriya. (2020, February). *The New Development Diplomacy in Middle-income Countries: the Changing Role of Traditional Donors in India*, Overseas Development Institute (ODI), Research Reports and Studies.

Gurgu, Elena, Cociuban, Aristide (2016). "New Public Diplomacy and Its Effects on International Level". *Journal of Economic Development, Environment and People*, 5(3), 46-56.

Gurgu, Elena, Cociuban, Aristide-Dumitru (2016). "The Role Of Public Diplomacy In International Relations In Full Process Of Globalization". *Annals of Spiru Haret University, Economic Series*, 7(2), 125-143.

Hayden, Craig (2009). "Applied Public Diplomacy: A Marketing Communications Exchange Program in Saudi Arabia". *American Behavioral Scientist*, 53(4), 533-548.

Hukil, Sonia (2015). "Is Public Diplomacy Inherently a Manifestation of 'Soft Power'?"". *Gledon Journal of International Studies*, 8(1), 1-21.

Iaydjiev, I. (2011). "Searching for Influence and Persuasion in Network-oriented Public Diplomacy: What role for "Small States"?"". *Exchange: The Journal of Public Diplomacy*, 2(1), 40-48.

Jaafarinejad, Masoud, Khosravi, Afsaneh, Neamatpour, Mohammad. (2012). "The Synergic Interaction of Soft Power with Public Diplomacy against Soft War". *Political*

International Researches, 3(9), 73-81.

Jamshidi, Mohammad Hossein, Davand, Mohmmad, Eslami, Mohsen (2019, Autumn). "The Analysis of Ideological and Political Incompatibilities of Saudi Arabia towards the Cultural Strategy of the Islamic Republic of Iran (in the World of Islam)". *Majlis and Rahbord*, 26(99), 99-124.

Kayani, Samia Ashraf, Saif ur Rehman, M. (2015). "Public Diplomacy: A New Foreign Policy Paradigm". *Margalla Papers*, XIX, 45-67.

Khosravi, Afsaneh, Razmjou, Ali Akbar, Enayati Shabkolaei, Ali (2015, Spring). "The New Public Diplomacy Causing Media Diplomacy Power". *Political and International Scientific and Research Quarterly*, 7(22), 125-148.

Kim, Hwajung (2017). "Bridging the Theoretical Gap between Public Diplomacy and Cultural Diplomacy". *The Korean Journal of International Studies*, 15(2), 293-326.

Koohkan. Alireza, Nezakati, Farkhondeh (2014). "Public Diplomacy in Saudi Arabia's Foreign Policy". *A Quarterly Journal World Politics*, 3(3), 205-234.

Kwan, Covina Y. W. (2014). "Cultural Diplomacy and Internationalization of Higher Education: The Experience of Three Confucius Institutes in Canada". *Frontiers of Education in China*, 9(1), 110-126.

Leonard, Mark, Stead, Catherine, Smewing, Conrad (2002). *Public Diplomacy*, London: The Foreign Policy Centre.

Li, Yi (2019). "Saudi Arabia's Economic Diplomacy through Foreign Aid: Dynamics, Objectives and Mode". *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, 13(1), 110-122.

Loskota, Brie., Flory, Richard. (2013). "Why Religion Still Matters in the World", Philip Seib, (ed). *Religion and Public Diplomacy*, New York: Palgrave Macmillan, 9-27.

Lutabingwa, J., Bashir, A., "Cultural Diplomacy Through Educational and Cultural Exchanges: the Case of North Carolina-Pakistan School Exchange Project", 2014, <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers>, Erişim Tarihi: 25.10.2021.

Manzlawiy, Khaled, "Saudi Arabia's Public Diplomacy Influencing Opinion Worldwide", 2019 <https://www.arabnews.com/node/1455396>, Erişim Tarihi: 25.10.2021.

Masood, Kinza, "Building Bridges: Saudi Arabia's Efforts to Improve Its Public Image", 2018, <https://moderndiplomacy.eu/2018/05/09/building-bridges-saudi-arabias-efforts-to-improve-its-public-image/>, Erişim Tarihi: 29.10.2021.

McGill Peterson, Patti (2014). "Diplomacy and Education: A Changing Global Landscape". *International Higher Education*, (75), 1-5.

Melissen, Jan. (2005). "The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice",

Jan Melissen, (ed). *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, New York: Palgrave Macmillan, 3-28.

Morris, Hugh, "Saudi Arabia Unveils Ambitious Plans for Tourism Revolution – but Would You Travel There?", 2017, <https://www.telegraph.co.uk/travel/destinations/middle-east/saudi-arabia/articles/saudi-arabia-red-sea-project-tourism-resort/>, Erişim Tarihi:05.11.2021.

Noormohamadi, Morteza, Mohamadipuor, Tayebe (2016). "The Role of Educational Diplomacy in Foreign Policy Saudi Arabia in Middle East". *A Quarterly Journal of Political Studies of Islamic World*, 5(19), 139-164.

Nye, Joseph. (2004). *Soft Power: The Means To Success In World Politics*, New York: Public Affairs.

Nye, Joseph. (2008). "Public Diplomacy and Soft Power". *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616, 94-109.

Pigman. Geoffrey Allen, Rofe, J. Simon (2014). "Sport and Diplomacy: an Introduction". *Sport in Society*, 17(9), 1095-1097.

Poorhasan, Naser (2011, Summer). "New Public Diplomacy and Comprehensive Defense". *Journal of Defense Strategy*, 9(33), 137-58.

Pratkanis, Anthony. (2009). "Public Diplomacy in International Conflicts: A Social Influence Analysis", Nancy Snow, Philip M. Taylor, (ed), *Routledge Hand book of Public Diplomacy*, New York: Routledge, 111-154.

"Public Diplomacy: Key Challenges and Priorities", Wilton Park Conference: Report on Wilton Park Conference WPS06/21, <https://www.diplomacy.edu/public-diplomacy-key-challenges-and-priorities>, Erişim Tarihi: 09.11.2021.

Rahmani, Mansour (2015, Spring). "Public Diplomacy and Foreign Policy". *Annually Strategic Studies of Public Policy*, 6(15), 63-90.

Rana, Kishan S. (2016). "Public Diplomacy, Concepts and Methods, Rebecca Stetter", Sunkyong Lee, (ed). *ASEF Public Diplomacy Handbook: How to Win Hearts and Minds*, Singapore: Asia-Europe Foundation (ASEF).

Rubin, Lawrence (2010, December). *A Typology of Soft Powers in Middle East Politics*, Dubai Initiative: Working Paper No.5.

Saberdest, Mahnaz, "Saudi Arabia's Soft Power in the Islamic World: Report on Saudi Arabia's Public Diplomacy", 2014, <https://sahebnews.ir/91966>, Erişim Tarihi: 05.11.2021.

Sallam Ekleel, Badr, "Saudi Arabia's Public Diplomacy Builds International Bridges", 2018 <https://saudigazette.com.sa/article/545297>, Erişim Tarihi: 28.10.2021.

Sarı, Boğra. (2019). "Bölgesel Güçler", Mehmet Şahin, (ed). *Ortadoğu: Aktörler, Unsurlar, Sistemler*, İstanbul, Kopernik kitap, 153-181.

"Saudi Arabia continuing its long tradition of cultural diplomacy". 2019, <https://>

thenewsaudiarabia.com/blog-post/saudi-arabia-continuing-its-long-tradition-of-cultural-diplomacy/, Erişim Tarihi:22.11.2020.

“Saudi Arabia’s Aid to the World Reaches Nearly \$33 Billion in 10 years”, Feb 2018, <https://reliefweb.int/report/world/saudi-arabia-s-aid-world-reaches-nearly-33-billion-10-years>, Erişim Tarihi: 02.11.2021.

Seib, Philip (2013). Introduction, Philip Seib. (Ed). Religion and Public Diplomacy, New York: Palgrave Macmillan.

Shoab, Muhammad (2016, Winter). “Evolving Saudi Foreign Policy Post Arab Spring”. Journal of Strategic Affairs, 1(2), 42-83.

Snow, Nancy. (2009). “Rethinking Public Diplomacy”, Nancy Snow, Philip M. Taylor, (ed). Routledge Handbook of Public Diplomacy, New York: Routledge, ss.3-12.

“Sports Diplomacy: Saudi Arabia Using ‘Soft Power’ of Sporting Events as Lever of Influence”. <https://scroll.in/article/print/948524>, Erişim Tarihi: 25.10.2021.

Şahin, Mehmet, Seyedi Asl, Seyedmohamad (2020). “İran Dış Politikasında Kamu Diplomasisinin Kullanımı”. Ortadoğu Etütleri, 12(1), 154-181.

Van den Berg, Willem, “Saudi Arabia’s strategic stalemate – what next?”, Clingendael: the Netherlands Institute of International Relations, 2017, <https://www.clingendael.org/publication/saudi-arabias-strategic-stalemate-what-next>. Erişim Tarihi: 115.10.2021.

Wolf, Charles Jr., Rosen, Brian (2004). Public Diplomacy: How to Think About and Improve It, California: RAND Corporation.

Zaharna, R.S. (2009). “Mapping out a Spectrum of Public Diplomacy Initiatives: Information and Relational Communication Frameworks”, Nancy Snow, Philip M. Taylor, (ed). Routledge Hand book of Public Diplomacy, New York: Routledge, 86-101.

Zielińska, Karolina (2016). “Development Diplomacy: Development Aid as a Part of Public Diplomacy in the Pursuit of Foreign Policy Aims: Theoretical and Practical Considerations”. Historia i Polityka, 16(23), 9-26.

<https://turkish.aawsat.com/home/page/1477786>. (Erişim Tarihi:05.11.2021)

<https://www.eurotopics.net/tr/169728/al-hayat>. (Erişim Tarihi: 02.11.2021)

<https://www.sabah.com.tr/sozluk/islamiyet/dunya-musluman-genclik-teskilati-ne-zaman-kurulmustur>. Erişim Tarihi:08.11.2021.

Araştırmacı Katkı Oranı: Araştırmacılar çalışmaya eşit oranda katkı sunmuştur.

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar: Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.